

Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi
Journal of Muallim Rifat Faculty of Education

ISSN: 2667-5234

Suriyeli Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersine Yönelik Motivasyonlarının İncelenmesi

Rabia ACEMİOĞLU*, Yakup DOĞAN, Muhammed ŞAHİN*****

Makale Bilgisi	ÖZET
<i>Geliş Tarihi:</i> 07.06.2021	Bu çalışmada, Suriyeli öğrencilerin fen bilimleri dersine yönelik motivasyonlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma betimsel tarama modeli ile yürütülmüştür. Çalışmanın verilerini toplamak için 23 maddeden oluşan 5'li likert tipi "Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Ölçeği" kullanılmıştır. Veriler, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Kilis il merkezinde bulunan devlet ortaokullarının 5, 6 ve 7. sınıflarında öğrenim gören toplam 250 Suriyeli öğrenciden toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, Mann-Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda cinsiyet değişkeni açısından kız öğrenciler lehine, kampta kalıp kalmama değişkeni açısından kampta kalmayanlar lehine Suriyeli öğrencilerin motivasyonlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Fakat sınıf düzeyi, yaşantılarını en uzun süre geçirdikleri yer, baba eğitim düzeyi ve anne eğitim düzeyi değişkenlerine göre öğrencilerin motivasyon düzeylerinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
<i>Düzeltilme Tarihi:</i> 30.06.2021	
<i>Kabul Tarihi:</i> 30.06.2021	
<i>Basım Tarihi:</i> 30.07.2021	
© 2021MREFD. Tüm hakları saklıdır	
Anahtar Sözcükler: Suriyeli öğrenciler, fen eğitimi, motivasyon	

Examination of Syrian Students' Motivations for the Science Course

Article Info	ABSTRACT
<i>Received:</i> 07.06.2021	In this study, it is aimed to examine the motivation of Syrian students towards science course in terms of different variables. The study was carried out with descriptive survey model. To collect the data, a 5-point Likert-type "Motivation Scale for Science Learning" scale which is consists of 23 items was used. The data were collected from a total of 250 Syrian students studying at the 5th, 6th and 7th grades of state middle schools in Kilis city center in 2018-2019 academic year. Descriptive statistics, Mann-Whitney U Test and Kruskal Wallis Test analysis were used to analyze the data obtained in the study. According to the results, there was a statistically significant difference between the groups according to the average score obtained from the motivation scale in favor of female students in terms of gender variable and in favor of students who do not stay in the refugee camp in terms of whether or not to stay in the refugee camp. However, there was no significant difference between the groups in terms of the students' motivation scale scores according to the students' grade, the place where they lived the longest time, father and mother educational level variables.
<i>Revised:</i> 30.06.2021	
<i>Accepted:</i> 30.06.2021	
<i>Published:</i> 30.07.2021	
© 2021JMRFE. All rights reserved	
Keywords: Syrian students, science education, motivation	

*Öğr. Gör, Iğdır Üniversitesi, Tuzluca Meslek Yüksekokulu, Iğdır-TÜRKİYE, e-posta: racemioglu@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-4369-2986

**Doç. Dr., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, Kilis-TÜRKİYE, e-posta: yakupdogan06@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0721-1268

***Fen Bilgisi Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, e-posta: msahinn094@gmail.com

1. GİRİş

Küreselleşmenin yoğun olarak yaşandığı coğrafyalarda gündemin ilk sıralarında göç yer almaktadır (Sarıtaş, şahin ve Çatalbaş, 2016). Göç insanlık tarihi boyunca sürekli karşılaşılan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkelerin siyasi yapısındaki değişimler, güvenlik sorunları, ekonomi, savaş gibi etkenler göçe sebebiyet verirken, göç eden bireyleri de etkileyen birçok faktör bulunmaktadır (Uzun ve Bütün, 2016). Yetersiz beslenme, maddi yetersizlik, yoksulluk, bulaşıcı hastalıklar, ruhsal sıkıntılar, eğitim hakkından yoksun kalma gibi durumlar göç edenleri etkileyen faktörler arasında yer alabilir. Dolayısıyla göç olgusu, sonuçları bakımından siyasi, ekonomik ve eğitimsel açıdan fazla etkiler barındıran bir nüfus hareketidir (Levent ve Çayak, 2017).

Özellikle Dera şehrinde yer alan bir okulun duvarına çocukların “halk düzenin yıkılmasını istiyor” yazmasıyla başladığı bilinen Suriye olaylarıyla birlikte 250 kişilik bir grup Nisan 2011 tarihinde Türkiye’ye göç etmek zorunda kalmışlardır (Seydi, 2013). Zaman geçtikçe ülkemize gelen Suriyelilerin sayısında bir artış gözlemlenmiştir. Türkiye’de bulunan geçici koruma altındaki Suriyelilerin nüfusu 2018’de 3.623.192, 2019’da 3.576.370, 2020’de 3.641.370, 2021’de ise 3.661.995 olarak belirtilmektedir (MEB,2021).Türkiye’de zorunlu okul çağındaki Suriyeli çocukların sayısı 2018-2019 eğitim-öğretim döneminde 1.047.536’dır. Türkiye’deki eğitim çağındaki nüfus sayısı 1.047.536 kişidir–Bu nüfusun %61.39’u okullarda eğitim almakta ve bu öğrencilerin 316.485’ini kız, 326.573’ünü ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öte yandan Suriyeli öğrenci nüfusunun %57.66’sı ise ortaokul eğitim kademesindedir (Erdoğan, 2019). 5. sınıfta 68.411, 6. Sınıfta 45.330, 7. Sınıfta 31.573 ve 8. Sınıfta ise 27.938 kişi olmak üzere toplam 173.252 Suriyeli öğrenci 2018 yılında ortaokula kayıtlı görünmektedir(MEB, 2018). Suriyeli öğrencilerin okullardaki eğitime entegre edilmesinde, hem yabancı uyruklu hem de sayıca fazla olmaları adaptasyon sürecinde sorun yaratabilmektedir.

Suriyelilerin Türkiye’ye göç etme hareketi birçok noktada uyumsuzlukları beraberinde getirmektedir. Kendi ülkelerinden kaçararak başka bir ülkeye sığınmak zorunda kalan mültecilerin iř, eğitim, aile ve sosyal hayatlarında da baş gösteren bu uyumsuzluklar göç entegrasyonunu önemli kılabilmektedir. Milyonlarca kişinin Suriye’den ülkemize göç etmesi barınma, beslenme ve eğitim gibi temel ihtiyaçların karşılanması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Ağır, 2018).Bununla beraber çocukların eğitime erişim konusu temel gereksinimlerin arasında sayılabilmektedir (Demirel ve Dinçer, 2017). Eğitim önceden belirlenmiş amaçlara göre bireyin davranışlarında değişiklikler meydana getirmeyi amaçlayan ve bireyin toplumda yer almasını sağlayan bir dizgedir(Kıroğlu ve Elma, 2019). Eğitim çocuğun topluma uyum sağlaması açısından önem teşkil eden süreç olmakla beraber tüm çocukların hakkıdır. Özellikle 2010 yılında başlayan ve “Arap Baharı” olarak adlandırılan Suriye olayları sürecinde 2011’de ülkemize göç ederek eğitimini ülkemizde devam ettiren Suriyeli bazı öğrencilerin maruz kaldıkları travmalar, yaşadıkları zorluklar eğitim hayatlarında olumsuzluklara neden olmaktadır. Ülkemize gelen Suriyeli öğrencilerin yaşadığı mekânsal, kültürel, psikososyal, ekonomik temelli sorunların iyileşmesinde eğitim önemli bir faktördür (Aslan ve Kan, 2021). Yeni bir ülkeye dahil olmanın getirdiği bu olumsuzlukların en aza indirilmesinde Suriyeli öğrencilerin eğitime entegre edilmesi önem taşıyan bir konudur. Suriyeli ebeveynlerin de en çok kaygı duyduğu konulardan biri de zaten , çocuklarının eğitimlerine devam etmede karşılaştıkları zorluklar olarak karşımıza çıkmaktadır (Kaypak ve Bimay, 2016). Suriyeli öğrencilerin Türkiye’deki eğitim sistemine entegre edilmesi öğrencilerin motivasyon, ilgi ve isteklerinde

artışa sebep olabilir. Motivasyon; güdü, istek, arzu, ihtiyacı barındıran kavram olmanın yanı sıra (Arslan ve Taşgın, 2019); öğrencilerin zaman ve çaba harcayarak sahip oldukları becerileri kullanmaya istekli olmaları şeklinde tanımlanmaktadır (Karip, 2007). Öğrencinin motivasyonu yüksek iken kendi bilgi ve becerilerinin farkına varması, çevresini keşfetmesi daha çok mümkündür. Söz konusu farkındalık ve keşif öğrencinin ego bütünlüğünü sağlayabilmeleri açısından da önem teşkil etmektedir. Çevresel etkenler, benlik kavramı ve geçmiş yaşantılar motivasyon üzerinde etkilidir (Çeliker, Tokcan ve Korkubilmez, 2015). Geçmiş yaşantıların, çevresel etkenlerin motivasyon üzerinde etkili olması eğitim sürecinin gerçekleştiği ortamların da öğrenci motivasyonunu etkilemesine neden olmaktadır (Demirel ve Dinçer, 2017) Öğrencilerin fen öğrenimine yönelik motivasyonları öğrenme ortamları, öğretim programları gibi faktörlerden etkilenen bir yapıdır (Alkan ve Bayri,2017). Amacı eğitimle sağlıklı düşünebilen, keşfeden, araştıran, sorgulayan, doğru kararlar verebilen gibi temel yaşam becerilerini geliştiren bireyler yetiştirmek olan fen bilimlerinin eğitime entegre aşamasında fene yönelik motivasyon ihmal edilmemesi gereken bir boyuttur (MEB,2018; Freedman, 1997; Lee &Brophy, 1996). Yakın çevrede gerçekleşen olaylara ilişkin merak uyandırma, tutum geliştirme, doğayı keşfetme, problemleri çözmede sorumluluk alarak yaşam becerilerini kullanan, çevre ve toplum arasındaki etkileşimi fark eden bireyler yetiştirmek Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın temel amaçları arasında yer almaktadır (MEB,2018). Fen Bilimleri öğretim programının temel amaçları ile motivasyon kavramının ilişkili olduğu söz edilmektedir (Tuan, Çene ve Shieh, 2005). Özellikle savaş ve ölüm gibi durumların yaşandığı yerden gelen sığınmacı öğrencilerin fen dersine karşı motivasyonlarını sağlayabilmek adına psikososyal süreçlerini yönetebilmek için sağlık ve eğitim hizmetlerinin düzenlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Suriyeli öğrencilerin gereksinimleri belirlenerek mevcut eğitim fırsatlarından yararlanmaları sağlanmalı ve öğrenme ortamlarının amaçlar doğrultusunda düzenlenmesine ilişkin faaliyetler gözden geçirilmelidir (Kirk ve Cassity, 2007). Bu sebeple Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersine yönelik motivasyon durumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırma soruları şu şekilde sıralanmıştır;

- Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersine yönelik motivasyon düzeyleri cinsiyete değişkenine göre nasıl değişim göstermektedir?
- Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersine yönelik motivasyon düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre nasıl değişim göstermektedir?
- Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersine yönelik motivasyon düzeyleri kampta kalıp kalmama değişkenine göre nasıl değişim göstermektedir?
- Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersine yönelik motivasyon düzeyleri yaşantısını en uzun süre geçirdiği yer değişkenine göre nasıl değişim göstermektedir?
- Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersine yönelik motivasyon düzeyleri baba eğitim düzeyi değişkenine göre nasıl değişim göstermektedir?
- Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersine yönelik motivasyon düzeyleri anne eğitim düzeyi değişkenine göre nasıl değişim göstermektedir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma tarama modeli ile desenlenmiştir. Tarama modeli, mevcut olayların şartlarla ilişkisini göz önünde bulundurarak daha önceki olaylarla etkileşimini açıklamaktadır (Balcı,

2018). Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye göç etmeleriyle beraber sağlık, ekonomi, eğitim gibi birçok alanda niceliksel ve niteliksel anlamda olumsuzluklar meydana getirmiştir. Özellikle toplumun temel taşlarından biri olan eğitim alanında meydana gelen olumsuzluklar hem Türk hem de Suriyeli öğrencilerin eğitsel performansını etkileyeceğinden bu araştırmada ortaokulda öğrenim görmekte olan Suriyeli öğrencilerin fen bilimleri dersine yönelik motivasyon durumlarını incelemek amaçlandığından tarama modeli tercih edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma gurubunu Kilis il merkezinde bulunan devlet okullarının 5. 6. ve 7. sınıflarında öğrenim gören gönüllü 250 Suriyeli öğrenci oluşturmaktadır. Ülkemize göçle gelen Suriyeli öğrencilerin yoksun kalmış oldukları eğitim hakkına sahip olmaları önem taşımaktadır. Öğrencilerin yaşamış oldukları ruhsal, eğitsel sıkıntılar eğitimle beraber giderilebilir. Özellikle doğayı, teknolojiyi, bilimi anlamının yolunun fen bilimlerinden geçtiğinin ve savaş gibi olağanüstü durumlarda daha da önemli olduğunun farkına varılması bireyin eğitsel açıdan donanımı için önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmada Suriyeli öğrenciler araştırmanın çalışma grubu olarak belirlenmiştir.

Suriyeli öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Suriyeli Öğrencilerin Demografik Özellikleri

		f	%
Cinsiyet	Kız	142	56.8
	Erkek	108	43.2
Sınıf	5. Sınıf	111	44.4
	6. Sınıf	87	34.8
	7. Sınıf	52	20.8
Öğrencilerin Kampta Kalma Durumu	Evet	80	32
	Hayır	170	68
Yaşantısını En Uzun Geçirdiği Yer	Kırsal	81	32.4
	Kentsel	169	67.6
Baba Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	23	9.2
	İlkokul	31	12.4
	Ortaokul	92	36.8
	Lise	53	21.2
	Üniversite	51	20.4
Anne Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	32	12.8
	İlkokul	41	16.4
	Ortaokul	99	39.6
	Lise	49	19.6
	Üniversite	29	11.6

Tablo 2 incelendiğinde Suriyeli öğrencilerin %56.8'i kız, %43.2'si erkek; %44.4'ü 5. sınıf, %34.8'i 6. sınıf, %20.8'i 7.sınıf düzeyinde eğitim görmektedir. Suriyeli öğrencilerin kampta kalıp kalmama durumuna bakıldığında, %32'sinin kampta kaldığı, %68'sinin ise kampta hiç kalmadığı görülmektedir. Suriyeli öğrencilerin %32.4'ünün yaşantılarını en fazla kırsal alanda geçirdiği, %67.6'sının ise yaşantılarını en fazla kentsel alanlarda geçirdikleri belirlenmiştir.

Suriyeli öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi %9.2'si okuryazar değilken; %12.4'ü ilkokul, %36.8'i ortaokul, %21.2'si lise ve %20.4'ü ise üniversite mezunudur. Anne eğitim seviyesinin

%12.8 okuryazar olmayan, %16.4 ilkokul, %39.6 ortaokul, %19.6 lise ve %11.6 üniversite şeklinde dağılım gösterdiği Tablo 2’de görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada Dede ve Yaman (2008) tarafından geliştirilen 5’li Likert tipi “*Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Ölçeği*” (FÖYMÖ) kullanılmıştır. Ölçeğin puanlanması ise 1 ile 5 arasında değişmektedir. FÖYMÖ 23 madde ve 5 alt faktörden oluşmaktadır. FÖYMÖ’ de yer alan 17 ve 18 nolu maddeler olumsuz maddelerdir. FÖYMÖ’ nün alt faktörleri; “*araştırma yapmaya yönelik motivasyon*”, “*performansa yönelik motivasyon*”, “*iletişime yönelik motivasyon*”, “*işbirlikli çalışmaya yönelik motivasyon*” ve “*katılıma yönelik motivasyon*” olmak üzere ayrılmaktadır. Ayrıca FÖYMÖ’den alınabilecek puanlar 23-115 aralığında değişmektedir. Dede ve Yaman (2008) tarafından ölçeğin tamamının güvenilirliği (cronbach alpha) .80; test-tekrar-test yöntemi sonucunda ise cronbach alpha değeri .82 olarak hesaplanmıştır. Mevcut çalışmada FÖYMÖ’nün Cronbach alpha değeri .85 olarak hesaplanmıştır. FÖYMÖ’de yer alan maddeler Türkçe olduğundan dolayı ölçeğin uygulanması aşamasında tercüman yardımından faydalanılmıştır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmada öğrencilerin kişisel bilgileri bilgi formu ile elde edilmiştir. Bilgi formunda cinsiyet, sınıf, öğrencinin kampta kalıp kalmama durumu, yaşantısını en uzun süre geçirdiği yer, anne ve baba eğitim düzeyi bağımsız değişkenleri yer almaktadır. Bağımsız değişkenler ve veri toplama aracında yer alan sorular ve seçenekler tercüman aracılığıyla Arapçaya çevrilerek öğrencilere okunmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda öğrencilere en yakın gelen seçeneklerin işaretlenmesi sağlanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırma sorularına yanıtlar bulmak için öncelikle elde edilen veriler kayıp veri, uç değerler ve normallik açısından sınanmıştır. Daha sonra araştırmada kullanılacak hipotez testlerine karar verebilmek için betimsel istatistik analizi yapılmış olup analiz sonucuna ilişkin değerler Tablo 1’de verilmiştir. Araştırma da elde edilen verilerin analizlerinde kullanılacak testleri belirlemek için toplam puan üzerinden normallik analizi yapılmıştır. Elde edilen veri setinin normal dağılım göstermesi için verilerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin -3, +3 arasında olması gerekirken Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testi sonucunda ise $p < .05$ olması gerekmektedir. (Kılıç ve İnce, 2017; Yaratın, 2017; Bursal, 2017). Araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım göstermediği saptanmıştır ($p < .05$).

Tablo 1. FÖYMÖ’ye İlişkin Betimsel İstatistikler

	FÖYMÖ
Ortalama	84.03
Standart Sapma	15.77
Kolmogorov-Smirnov	.000
Shapiro-Wilk	.000
Çarpıklık (Skewness)	-.151
Basıklık (Kurtosis)	-.814
Ranj	76
Minimum Puan	39
Maximum Puan	115

Tablo 1'e göre, Suriyeli ğrencilerin FYM'den aldıkları en yüksek puan 115, en düşük puan ise 39'dur. FYM'den elde edilen puanların ortalamaları 84.03, standart sapma değeri ise 15.77 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten elde edilen puanların Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk için p değeri .000 olarak hesaplanırken; arpıklık (skewness) katsayısı -.151; basıklık (kurtosis) katsayısı -.814 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu bulgulara göre veri seti normal dağılım göstermediği için ikili grupların karşılaştırılmasında non-parametrik testlerden Mann-Whitney U Testi ve ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında, 250 Suriyeli ğrencinin demografik özellikleri ve FYM'ne verdikleri cevapların analizleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Suriyeli ğrencilerin FYM'den aldıkları puan ortalamalarının cinsiyet, öğrencilerin kampta kalıp kalmama durumu ve yaşantılarını en uzun süre geçirdikleri yer değişkenleri açısından incelenmesine yönelik bulgular Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Mann-Whitney U Test analiz sonuçları

Gruplar		n	\bar{X}	U	p
Cinsiyet	Kız	142	135.5	6274.5	.012
	Erkek	108	112.3		
Öğrencilerin Kampta Kalma Durumu	Evet	80	112.0	5727.5	.044
	Hayır	170	131.8		
Yaşantısını En Uzun Geçirdiği Yer	Kırsal	81	115.1	6004.5	.116
	Kentsel	169	130.4		

Tablo 3 incelendiğinde Suriyeli ğrencilerin fen bilimleri dersine yönelik motivasyonları cinsiyet değişkenine göre kızların lehine anlamlı farklılık göstermektedir ($\bar{X}_{kız}=135.5$, $x_{erkek}=112.3$, $p=.012<.05$). Suriyeli ğrencilerin fen bilimleri dersine yönelik motivasyon durumları ile kampta kalıp kalmama değişkeni arasında, kampta hiç kalmayanların lehine anlamlı farklılık belirlenmiştir ($x_{evet}=112$ $x_{hayır}=131.8$, $p=.044<.05$). Tablo 3 incelendiğinde Suriyeli ğrencilerin fen bilimleri dersine yönelik motivasyon durumları ile yaşantısını en uzun süre geçirdiği yer ($p=.116>.05$) değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Suriyeli ğrencilerin FYM'den aldıkları puan ortalamalarının sınıf, baba eğitim düzeyi ve anne eğitim düzeyi yer değişkenleri açısından karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Kruskal Wallis test analiz sonuçları

Gruplar	n	p	Sıra ortalaması
Sınıf	5. Sınıf	111	118,24
	6. Sınıf	87	135,56
	7. Sınıf	52	124,16
Baba Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	23	95,91
	İlkokul	31	136,11
	Ortaokul	92	126,80
	Lise	53	133,45
Anne Eğitim Düzeyi	niversite	51	121,78
	Okuryazar değil	32	117,20

İlkokul	41	.198	121,04
Ortaokul	99		117,28
Lise	49		144,82
Üniversite	29		136,38

Tablo 4 incelendiğinde, Suriyeli öğrencilerin fen bilimleri dersine yönelik motivasyon durumları ile sınıf ($p=.244>.05$), baba eğitim düzeyi ($p=.255>.05$) ve anne eğitim düzeyi ($p=.198>.05$) değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sıra ortalamalarına bakıldığında eğitim düzeyleri, sınıf düzeyleri ile motivasyon ilişkileri benzerlik göstermektedir.

Tablo 4 incelendiğinde, Suriyeli öğrencilerin fen bilimleri dersine yönelik motivasyon durumları ile sınıf ($p=.244>.05$), baba eğitim düzeyi ($p=.255>.05$) ve anne eğitim düzeyi ($p=.198>.05$) değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sıra ortalamalarına bakıldığında eğitim düzeyleri, sınıf düzeyleri ile motivasyon ilişkileri benzerlik göstermektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgular Suriyeli öğrencilerin FÖYMÖ'den aldıkları puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiğini ve bu farklılığın kızların lehine olduğunu göstermektedir. Bu durum göç sonrası yaşanan adaptasyon problemi, içinde bulunduğu ülkeye ve bireylere karşı oluşabilen ön yargı, duygusal açıdan olgunlaşma düzeyinin bireysel farklılık göstermesi, yeni bir dil öğrenme konularında yaşanan güçlükler ile ilişkilendirilebilir. Ortadoğu ülkelerinde kadınların daha çok ikinci plana atılarak kız çocuklar üzerinde kurulan baskının Türkiye'ye yapılan göçle beraber hafifleme ihtimali bu durumun diğer bir nedeni olarak gösterilebilir. Yaşanan psikolojik sorunların çözümünde erkeklerin kızlara oranla daha içe kapanık olabilmesi kızların lehine anlamlı farklılığın ortaya çıkmasıyla ilişkilendirilebilir. Literatürde Suriyeli öğrencilerinin doğrudan fen bilimleri dersine yönelik motivasyonlarını konu edinen bir çalışmaya rastlanmamış olup farklı eğitim kademelerinde bağımlı değişkeni farklı olan çalışmalar yer almaktadır. Güllüce (2019), okul öncesi eğitimine devam eden Suriyeli çocuklar ile bölge çocuklarının sosyal becerilerini ölçtüğü çalışmada Suriyeli çocukların sosyal beceri puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu gözlemlenmiştir. Eroğlu, Ünver, Ünver, Yazıcı ve Ağar (2018), ise yaptıkları çalışmada 10-13 yaş aralığındaki Suriyeli mülteci öğrencilerin teknolojiye yönelik tutumlarını farklı değişkenler açısından inceledikleri çalışmada; teknolojiye yönelik tutumların cinsiyet açısından anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır. Suriyeli mülteci öğrencilerin de katılımcı konumunda olduğu Coşkun (2018)'nin çalışmasında gözlem ve görüşmelerden elde edilen veriler öğrencilerin fen bilimleri dersine karşı motivasyonlarının arttığı yönündedir. Mevcut çalışmayla amaç doğrudan aynı olmasa da fen bilimleri dersine yönelik motivasyonunun artışı açısından konu olarak benzerlik gösterdiği söylenebilir. Dönüş-Coşgun ve Karamustafaoğlu (2017), Suriyeli öğrencilerin madde olgusuna ilişkin düşüncelerini belirlemek amacıyla yaptığı nitel çalışmada ilkökul üçüncü ve dördüncü sınıftaki öğrencilerin öğretim programında yer alan maddeyle ilgili kazanımları istenilen nitelikte kazanamadıklarını saptamıştır. Mevcut çalışmanın amacının bu çalışmadan farklı olmasına rağmen; etkili bir fen öğretimi öğrencilerin kavramlarla ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmeleriyle sağlanabileceği için fen bilimleri ile ilgili kavramların istenilen nitelikte kazanılması, fen bilimlerine yönelik motivasyon, tutum, ilgi ve istekle ilişkilendirilebilir. Ergün (2018)'ün yaptığı çalışmada geçici koruma altındaki öğrencilerinden

birinin *“Oyun oynuyorum. Sınıfımı seviyorum ama bazı arkadaşlarım beni oyununa almıyor. matematik ve fen derslerini seviyorum.”* şeklindeki ifadesi ile fen derslerine yönelik motivasyon düzeyinin azalabileceği ilişkilendirilmiştir. Bu çalışma mevcut çalışma ile konu bakımından paralellik göstermemesine rağmen fen dersine yönelik motivasyonun ilişkilendirilmiş olması çalışmayı mevcut çalışmayla bazı içerikler anlamında benzer kılabilir.

Alanyazında Suriyeli olmayan öğrencilerin ise fen bilimlerine yönelik motivasyonlarını farklı değişkenler açısından inceleyen birçok çalışma yer almaktadır. Lee (1989), 12 tane 6.sınıf öğrencisinin fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarını; fen bilimlerindeki başarı durumlarına, fen dersinin genel hedefleri gibi değişkenler açısından inceleyerek bazı öğrencilerin fen öğrenmeye karşı yüksek düzeyde motive olduklarını ortaya koymuştur. Fortus ve Toutio (2021), 5., 6., 7., ve 8.sınıf öğrencilerinin fene yönelik motivasyonlarını hangi çevresel faktörün etkilediğini incelediği araştırmada, ebeveyn,akran, okul kültürü gibi etkenlerden etkilendiğini belirlemiştir. Altıparmak ve Eryılmaz-Muştu (2021), ortaokulda okuyan 8.sınıf öğrencilerin fen bilimlerine yönelik motivasyonlarını incelemek amaçlı yaptıkları deneysel çalışmada deney ve kontrol gruplarının motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık bulmamıştır. Tekin ve Yıldırım (2020), yedinci sınıf öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada probleme dayalı öğrenme yaklaşımının (PDÖ) fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarını incelendiğinde PDÖ'nün uygulandığı deney grubuyla ve güncel eğitim programının uygulandığı kontrol grubunun fen öğrenmeye karşı motivasyonları arasında farklılık bulunmamıştır. Karakaya, Avgın ve Yılmaz (2018), Sert-Çıbık (2014), Derya-Atay (2014) ortaokul 6., 7. ve 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin fen öğrenmeye yönelik motivasyonları, Güvercin (2008)'in , Güvercin-Tekkaya ve Sungur (2010)'un , Azizoğlu ve Çetin (2009)'in çalışmalarıyla paralellik göstererek cinsiyete göre kızların lehine anlamlı derecede farklıdır. Kız ve erkek öğrencilerin fen bilimleri dersine yönelik başarı motivasyon puan ortalamalarına bakıldığında kızların lehine bir farklılığın olduğu görülmektedir (Simpson ve Steve-Oliver, 1985).

Araştırmadan elde edilen bulgular Suriyeli öğrencilerin FÖYMÖ'den almış oldukları puanların sıra ortalaması 6. Sınıf düzeyinde daha yüksektir. Bu durum savaş, göç gibi faktörlerin öğrencilerin psikolojik süreçlerini her sınıf düzeyinde aynı şekilde etkilemediğinden kaynaklanabilir. Aynı zamanda bu durum eğitimsel anlamda güdü, istek, ilgi, tutum gibi kavramların kişinin psikolojik süreçlerinden dolayı farklı şekilde değişiklik gösterebileceğiyle ilişkilendirilebilir. Bu faktörlerin FÖYMÖ'den alınan puan ortalamaları ile sınıf değişkeni arasında anlamlı fark oluşturacak düzeyde olmadığı görülmektedir. Alanyazında Yıldırım ve Karataş (2018), 5., 6, 7., ve 8. sınıf öğrencilerinin, Sert-Çıbık (2014), Derya-Atay(2014) 6., 7, ve 8. sınıf öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyonları sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu bu farklılığın 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin lehine olduğunu saptamıştır. Tseng, Tuan ve Çene (2009) ve Halimoğlu (2019) alışmalarında da sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerinin motivasyonlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Yenice, Saydam ve Telli (2012), ilköğretim öğrencilerinin fen dersine karşı motivasyon düzeylerinin sınıf düzeyi değişkeninden etkilendiğini ortaya koymuştur. Akpınar, Batdı ve Dönder (2013), ilköğretim öğrencilerinin fen dersine karşı motivasyon düzeylerinin sınıf değişkeninden anlamlı düzeyde etkilendiğini ve sınıf düzeyinin düştükçe fen dersine karşı motivasyon düzeylerinin arttığını ortaya koymuştur.

Suriyeli öğrencilerin baba eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilerin FÖYMÖ puan ortalamaları sırası diğer eğitim kademelerine göre daha yüksektir. İlkokulu ve ortaokul kademesindeki

babaların çocuklarının puan ortalama sıraları arasında ise çok fark bulunmamaktadır. Bu durum ilkököl ve ortaokul kademesinde verilen fen eğitimiyle ilgili bilgilerin daha kalıcı olmasıyla yorumlanabilir. Söz konusu bu kalıcılık eğitim düzeyleri arasında anlamlı fark oluşturmamıştır. Bu durum ise ülkelerinden göç eden Suriyeli vatandaşların çocuklarının eğitiminden önce içinde bulunmuş oldukları durumla ilgili her türlü düşünceden kaynaklanabilir. Suriyeli öğrencilerin anne eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin FÖYMÖ puan ortalamaları sırası diğer eğitim kademelerine göre daha yüksektir. Bu duruma eğitim düzeyinin artışıyla daha bilinçli bireyler olarak annelerin çocuklarıyla ilgilenme durumundaki değişiklikler neden olabilir. Söz konusu ilgilenmelerdeki değişimler diğer eğitim kademeleriyle beraber öğrencilerin FÖYMÖ puan ortalamaları arasında anlamlı değişiklik oluşturmayacak kadar önemsizdir. Farklılığın olmadığı bu durum ise kadınların ruhsal süreçlerini yönetme kabiliyetlerinin benzer olabilme, toplumda kadına yüklenen rolleri benzer şekilde yerine getirme gibi etkenlerle ilişkilendirilebilir. Alanyazında Yıldırım ve Karataş (2018), ortaokul öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarının ebeveyn eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediğini belirlemiştir. Derya-Atay (2014) ise 6. 7. ve 8.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin fen öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerinin anne -baba eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiğini saptamıştır. Demir, Öztürk ve Türkme (2012), Aydın (2007) yedinci sınıf öğrencilerinin fen öğrenimine yönelik motivasyon ile anne-baba eğitim düzeyi arasında bir ilişki bulamamıştır.

FÖYMÖ'den alınan puan ortalamalarının kampta kalıp kalmama değişkenleri açısından kampta hiç kalmayanların lehine farklılık göstermektedir. Bu farklılık kampta yaşayan Suriyeli öğrencilerin barınma, beslenme, sağlık koşullarının yetersiz veya eksik olmasıyla ilişkilendirilebilir. Aynı zamanda bu farklılık çocuk işçiliğinin Suriyeli çocuklarla beraber artış göstermesinden kaynaklanabilir. Suriyeli öğrencilerin yaşantısını en uzun süre geçirdiği yer değişkenine göre FÖYMÖ'den aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen puan ortalaması yüksek olan grup yaşantısını en uzun süre kentte geçirenlerdir. Bu durum kentte mekan, sağlık, eğitim gibi koşullarının kırsal bölgeye göre daha gelişmiş olmasının kişinin eğitim sürecindeki sosyal ve psikolojik süreçleri etkileyebilmesi ile ilişkilendirilebilir. Alan yazında Suriyeli öğrencilerin fen dersine yönelik motivasyonlarını kaldıkları ve yaşadıkları yer değişkenleri açısından inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Alan yazında yapılan çalışmalara bakıldığı zaman fen bilimleri dersine yönelik motivasyon kavramının başarıyı artırmada önem teşkil ettiği Ceylan, Sağirekmeççi, Tatar ve Bilgin (2016), Cavaş (2011), George (2006); öğrenme ortamından etkilenen çok boyutlu bir yapı olduğu (Alkan ve Bayri, 2017) tarafından yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur. Birçok çalışma fene yönelik motivasyon üzerinde yürütülmüş olmasına rağmen ülkemizin sağlık, kültür, ekonomi, eğitim gibi birçok noktada etkilendiği Arap Baharıyla beraber ülkemize sığınan Suriyeli öğrencilerin eğitimiyle ilgili çalışmalar fazla bulunmamaktadır. Özellikle Suriyeli öğrencilerin fen derslerine yönelik motivasyonu, tutumu, ilgiyi, isteği araştıran herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fen Bilimleri gelişen teknoloji dünyasında önemli bir disiplin olduğundan fen derslerine yönelik yüksek motivasyon düzeyi de başarıyı beraberinde getirecektir. Yüksek motivasyon ilgili alanda yüksek performans demektir. Özellikle farklı bir kültürden ülkemize sığınmış olan Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecindeki motivasyon, uyum, iletişim gibi faktörlerin olumsuz şekillenmesi fen derslerine yönelik öğrenme durumlarını etkilemektedir. Bu sebeple Suriyeli öğrencilerin öğrenme ortamındaki uyum sorunları giderilerek Fen Bilimlerine yönelik motivasyonları sağlanmalıdır. Bu bağlamda sıralanabilecek öneriler şu şekildedir;

- Suriyeli ğrencilerin fen derslerine yönelik motivasyon düzeylerini etkileyen etkenleri belirlemeye ve bu etkenleri en aza indirgemeye yönelik destekleyici çalışmalar düzenlenebilir.
- Erkek ğrencilerin motivasyon düzeylerinin yükselmesi için kız ve erkek öğrencilerin eğitim sürecindeki ihtiyaçları ve davranışları ğretmen, rehber ğretmen tarafından saptanarak gerektiği takdirde ilgili sağlık ve sosyal kurumlardan yardım alınabilir.
- Öğrenci okul dışında en çok ailesiyle zaman geçirdiği için Suriye’de yaşanan olaylardan etkilenen ebeveynlerin de ruhsal süreçlerini düzenleyecek eğitimsel tabi tutulması gerekebilir.
- Kampta yaşayan mültecilerin sağlık, beslenme, barınma gibi koşulların iyileştirilmesine yönelik gerekli çalışmalar kabul ve barınma merkezleri, belediyeler gibi ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından geerletirilebilir. İlgili kamu kurum ve kuruluşlar arasında iř birliği sağlanabilir.
- Öğretmenler, ğrencilerin yüksek motivasyona sahip olmalarını sağlayacak etkinlikleri belirleyerek öğrenme ortamlarını bu doğrultuda düzenleyebilir.
- Öğretmenler öğrencide merak uyandıracak fenle ilgili animasyon ve belgeseller izletip, öğrencilere deneyler yaptırarak öğrencinin aktifleşmesini sağlayıp katılım, ilgi ve motivasyon düzeyini yüksek tutacak faaliyetler geerletirebilir.
- Öğrencilerin fen bilgisi dersine yönelik motivasyonlarını daha yüksek düzeyde tutmak amacıyla veli-okul-ğretmen iř birliği sağlanabilir.
- Suriyeli ğrencilerin kendilerini yabancı hissetme, Türk ğrenciler tarafından dışlanabilme gibi durumları fen derslerine yönelik motivasyonları olumsuz etkileyebileceğinden Suriyelilerle ilgili iyi yönde algının yönetimi için uzun dönem amaçları içeren devlet destekli politikalar geliştirilebilir.
- Suriye ve Türk toplumlarının birbirlerini kabul etme düzeylerini olumlu anlamda geliştirecek seminer, konferans, kurs gibi etkinlikler ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenerek öğrencilerin fen bilgisi dersine yönelik motivasyonlarını etkileyebilen asosyalleşme, dışlanma vb. durumlarının ortadan kaldırılması sağlanabilir.

5. KAYNAKÇA

Ağır, O. (2018). Türkiye’deki Suriyelilere sağlanan kamusal hizmetlere yönelik bir değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 111-128.

Akpınar, B., Batdı, V., & Dnder, A. (2013). İlköğretim ğrencilerinin fen bilgisi öğrenimine yönelik motivasyon düzeylerinin cinsiyet ve sınıf değerkenine göre değerlendirilmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2(1), 15-26.

Alkan, İ. & Bayri, N. (2017). Fen ğrenmeye yönelik motivasyon ile fen başarısı arasındaki ilişki üzerine bir meta analiz alışması. *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 865-874. DOI: <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.1853>

Altıparmak, T., & Eryılmaz-Mustu, . (2021). The effects of scamper technique activities in the 8th grade simple machines unit on students' academic achievement, motivation and attitude towards science lessons. *International Journal of Educational Methodology*, 7(1), 155-170. DOI:10.12973/ijem.7.1.155

Arslan, A. & Tasgın, A. (2019). Ortaokul öğrencileri için “Türkçe dersine yönelik motivasyon ölçeği” geliştirme çalışması. *Journal of Computer and Education Research*, 7(14), 228-249. DOI:10.18009/jcer.565717

Aslan, S., & Kan, S. (2021). Suriyeli öğrencilere yönelik tutum ölçeği geliştirme geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(1), 193-206.

Aydın, B. (2007). *Fen bilgisi dersinde içsel ve dışsal motivasyonun önemi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.

Azizoğlu, N., & Çetin, G. (2009). 6 ve 7. Sınıf öğrencilerinin öğrenme stilleri, fen dersine yönelik tutumları ve motivasyonları arasındaki ilişki. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 171-182.

Balcı, A. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler* (13.baskı). Ankara: PegemAkademi.DOI: 10.14527/9789756802403

Bursal, M. (2017). *SPPS ile temel veri analizleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Cavas, P. (2011). Factors affecting the motivation of Turkish primary students for science learning. *Science Education International*, 22(1), 31-42.

Ceylan, E., Sağirekmekçi, H., Tatar, E., & Bilgin, İ. (2015). Ortaokul öğrencilerinin merak, tutum ve motivasyon düzeylerine göre fen bilgisi dersi başarılarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 39-52.

Coşkun, L. (2018). *İlkokul 4. sınıflarda fen bilimleri dersinin araştırmaya dayalı öğrenme yaklaşımıyla işlenmesi: bir eylem araştırması*[Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Çeliker, H. D., Tokcan, A., & Korkubilmez, S. (2015). Fen öğrenmeye yönelik motivasyon bilimsel yaratıcılığı etkiler mi?. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 167-192.

Dede, Y., & Yaman, S. (2008). Fen öğrenmeye yönelik motivasyon ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2(1), 19-37.

Demir, R., Öztürk, N., & Dökme, İ. (2012). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin fen ve teknoloji dersine yönelik motivasyonlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 1-21.

Demirel, Ö., & Dinçer, S. (2017). *Öğretmenlerin öğrenme-öğretme anlayışları, öğretme motivasyonları ve öğrenci başarısı üzerine yapısal eşitlik modellemesi*. Yıldızlı, H, Saban, A ve Baştuğ. M (Ed.), Eğitim bilimlerinde nitelikler ve yenilik arayışı (s. 209-223) içinde. Ankara: Pegem Akademi

Derya-Atay, A. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerinin ve üstbilişsel farkındalıklarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Aydın.

Dönüş-Coşgun, Ö., & Karamustafaoğlu, O. (2017). İlkokul üçüncü ve dördüncü sınıf mülteci öğrencilerin madde kavramına ilişkin düşünceleri. *Sakarya University Journal of Education*, 7(3), 525-540.DOI: 10.19126/suje.321729

- Erdoğan, M.M. (2019). *Türkiye'deki Suriyeli mülteciler*. Ankara: Konrad Adenauer Stiftung.
- Ergün, Ö.R. (2018). *Geçici koruma statüsündeki Suriyeli çocukların eğitim sürecindeki toplumsal uyum sorunları: Burdur örneği*. Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Eroğlu, M. A., Kocadağ-Ünver, T., Ünver, M., Yazıcı, L., & Ağar, M. (2018) Mülteci öğrencilerin teknolojiye yönelik tutumlarının incelenmesi: Tokat örneği. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 83-92.
- Fortus, D., & Toutio, I. (2021). Change stostudents' motivation to learn science. *Disciplinary and Interdisciplinary Science Education Research*, 3(1), 1-14. DOI: 10.1186/s43031-020-00029-0
- Freedman, M. P. (1997).Relationship among laboratory instruction, attitude toward science, and achievement in science knowledge.*Journal of Research in Science Teaching*, 34(4), 343-357.
- George, R. (2006). A cross-domain analysis of change in students' attitudes toward science and attitudes about the utility of science. *International Journal of Science Education*, 28(6), 571-589.
- Güllüce, E.S. (2019). *Okul öncesi eğitime devam eden bölge çocukları ve Suriyeli mülteci çocukların sosyal becerilerinin ve problem davranışlarının psikometrik özelliklerine göre incelenmesi (şanlıurfa ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Güvercin, Ö. (2008). *Investigating elementary students' motivation towards science learning: a crossage study*. Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güvercin, Ö., Tekkaya, C., & Sungur, Ö. (2010). A crossage study of elementary students' motivation towards science learning. *Hacettepe University Journal of Education*, 39, 233-243.
- Halimoğlu, G. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin fen bilimlerine karşı merak, motivasyon ve fen okuryazarlık düzeylerine etki eden faktörlerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Karakaya, F., Avgın, S. S., & Yılmaz, M. (2018). Ortaokul öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarının incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 359-374.
- Karip, E. (2007). *Sınıf yönetimi*(Ergün, M, Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaypak, ř., & Bimay, M. (2016). Suriye savaşı nedeniyle yaşanan göçün ekonomik ve sosyokültürel etkileri: Batman örneği. *Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6(1), 84-110.
- Kılıç, K., & İnce, M. L. (2017). Revize edilmiş yarışma durumluk kaygı envanterinin kendine güven alt ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(4), 135-142.
- Kıroğlu, K., & Elma, C. (2019). *Eğitime giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kirk, J., & Cassity, E. (2007). Minimum standards for quality education for refugee youth. *Youth Studies Australia*, 26(1), 50-56.

Lee, O. (1989). *Motivation to learning science in middle school classrooms. University Microfilms International*. [Unpublished doctoral dissertation]. Michigan State University.

Lee, O., & Brophy, J. (1996). Motivational patterns observed in sixth-grade science classrooms. *Journal of Research in Science Teaching*, 33(3), 585-610.

Levent, F., & Çayak, S. (2017) Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri.. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(27), 21-46.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). *Hayat boyu öğrenme genel müdürlüğü göç ve acil durumlarda eğitim daire başkanlığı*.
https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_05/23115755_21-05_2018_Yinternet_BYIteni.pdf adresinden 18.04.2021 tarihinde erişilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). *Hayat boyu öğrenme genel müdürlüğü göç ve acil durumlarda eğitim daire başkanlığı*.
http://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_03/18104635_Mart_internet_bulteni_pdf adresinden 22.04.2021 tarihinde erişilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). *İlköğretim kurumları (İlkokullar ve Ortaokullar) Fen Bilimleri dersi (3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Sarıtaş, E., Şahin, Ü., & Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 208-229.

Sert-Çıbık, A. (2014). Investigation of primary education second level students' motivations toward science learning in terms of various factors. *In Asia-Pacific Forum on Science Learning & Teaching*, 15(2).

Simpson R., & Steve-Oliver J. (1985). Attitudes towards science and achievement motivation profiles of male and female students in grade six through ten. *Science Education*, 69(4), 511-525.

Tekin, A.D., & Yıldırım, M. (2020). Probleme dayalı öğrenme yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin bilimsel süreç becerilerine ve fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarına etkisinin incelenmesi. *Araştırma ve Deneyim Dergisi*, 5(2), 58-71.

Tuan, H. L., Chin, C.C., & Shieh, S.H. (2005). The development of a questionnaire to measure students' motivation towards science learning. *International journal of science education*, 27(6), 639-654.

Tseng, C.H., Tuan, H.L., & Chin, C.C. 2009. Investigating the influence of motivational factors on conceptual change in a digital learning context using the dual-situated learning model. *International Journal of Science Education*, 32(14), 1853-1875.

Uzun, E. M., & Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.

Yaratan, H. (2017). *Sosyal bilimler için temel istatistik*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Yenice, N., Saydam, G., & Telli, S. (2012). İlköğretim öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 231-247.

Yıldırım, H.İ., & Karataş, F. (2018). Ortaokul öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyonları üzerine bir araştırma. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 7(3), 241-268. DOI:10.30703/cije.423383